

УДК 81.364.026

DOI 10.24919/2411-4758.2017.110432

Марія ФЕДУРКО,

доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри філологічних
дисциплін та методики їх викладання у початковій школі
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Україна, Дрогобич) mfedurko@ukr.net
orcid.org 10000-0002-1148-3867

Мар'яна КУШНИРЧУК,

студентка Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ КОМПОНЕНТ У ПРОФЕСІЙНО- КОМУНІКАТИВНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті йдеться про актуальність соціокультурної підготовки в процесі фахового становлення вчителя початкової школи. Зауважено, що для успішного розв'язання її завдань важливо створити у вишій відповідне соціокультурне середовище. Показано вагу занять з української мови з практикумом у його створенні. Виокремлено вузлові моменти дидактичної моделі формування соціокультурної компетентності майбутніх педагогів на заняттях з української мови з практикумом. Продемонстровано візирець її використання під час вивчення розділу «Синтаксис української мови».

Ключові слова: професійно-комунікативна компетентність; соціокультурна компетентність; дидактична модель; підходи; принципи і форми навчання.

Лит. 15.

Марія ФЕДУРКО,

доктор филологических наук, профессор, заведующий кафедрой
филологических дисциплин и методики их преподавания в начальной школе
Дрогобычского государственного педагогического университета имени
Ивана Франко (Украина, Дрогобыч) mfedurko@ukr.net

Марьяна КУШНИРЧУК,

студентка Дрогобычского государственного университета
имени Ивана Франко

СОЦИОКУЛЬТУРНЫЙ КОМПОНЕНТ В ПРОФЕССИОНАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЙ ПОДГОТОВКЕ УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Статья посвящена проблеме социокультурной подготовки в процессе профессионального становления учителя начальной школы. Замечено, что для

успешного решения її задач важно создать в вузе соответствующую социокультурную среду. Обоснована роль занятий по украинскому языку с практикумом в ее создании. Выделены узловые моменты дидактической модели формирования социокультурной компетентности будущих педагогов на занятиях по украинскому языку с практикумом. Дан образец ее использования при изучении раздела «Синтаксис украинского языка».

***Ключевые слова:** профессионально-коммуникативная компетентность; социокультурная компетентность; дидактическая модель; подходы; принципы и формы обучения.*

Лит. 15.

Постановка проблеми. Серед найважливіших завдань підготовки фахівців для різних сфер сучасного суспільного життя учені (педагоги, психологи, лінгводидакти) незмінно називають комунікативну підготовку, виділяючи комунікативну компетентність у переліку ключових характеристик особистості. Під професійно-комунікативною компетентністю майбутнього вчителя (початкової школи теж) розуміють інтегративне особистісне утворення, яке виявляється в процесі педагогічної комунікації як його здібність актуалізувати та застосовувати отриманий досвід комунікативної діяльності, також індивідуально-психологічні якості задля досягнення цілей навчання, розвитку й виховання учнів [1]. Високий професіоналізм учителя передбачає сформованість у нього, поряд з іншими складниками згаданого утворення (мовленнєвим, мовним, дискурсивним, стратегічним), також соціокультурного й соціолінгвістичного [4, 25]. Вона досягається створенням у виші відповідного соціокультурного середовища, зокрема й за опанування кожного з навчальних предметів, включених до програми підготовки фахівців для сучасної початкової школи.

Аналіз досліджень. Уперше термін «соціокультурна компетентність» використано в дослідженні фахівців Ради Європи Ян ван Ека та Джона Л.М. Тріма «Threshold 1990». Її трактовано тут як складник комунікативної здібності особистості, який включає ті специфічні особливості суспільства та його культури («соціальні конвенції», «соціальні ритуали», «універсальний досвід»), що виявляються в комунікативній поведінці його членів [15]. Відтоді учені сперечаються про статус соціокультурної компетентності ([3; 14]), її сутність [2; 13]; структуру [11; 14]; обґрунтовують підвалини й закономірності ефективного її формування [4; 12]

Поняття соціокультурної компетентності початково було предметом розгляду в методиці навчання іноземних мов і пов'язувалося з питаннями плекання таких якостей особистості, як відкритість, толерантність,

готовність до спілкування з представниками іншої соціокультурної спільноти, здібність інтегруватися в нову культуру [10]. Сучасні праці з проблеми соціокультурної компетентності засвідчують розуміння її як інтегральної, багатокомпонентної якості особистості, що «базується на сукупності набутих знань соціальних та культурних сфер життя, ціннісних орієнтацій; здатність та готовність до міжкультурного спілкування з носіями інших мов та культур» [13, 153]. Погоджуємося з думкою, що цю якість структурують: а) знання, пов'язані зі світовою, національною, регіональною культурою, цінностями, що визначають стосунки між людьми, між людиною і світом; б) шанобливе ставлення до культурних надбань людства, відповідальне ставлення до рідномовних обов'язків, толерантне ставлення до інших мов; в) бажання здійснювати свою діяльність за законами добра й краси; г) уміння організувати власну діяльність з урахуванням соціальних норм поведінки, морально-етичних, естетичних та інших цінностей; д) досвід емоційно-ціннісного ставлення до світу; е) здібність до життєтворчості в певному лінгвосоціумі [12, 170].

З зазначеного цілком обгрунтовано випливає, що кожен викладач вищої школи має наповнювати свої заняття культурними смислами, декодуючи які, студент збагачує власний соціокультурний досвід. На нашу думку, заняттям із сучасної української мови в контексті досліджуваної проблеми належить провідна роль. Адже мова – найбільший за обсягом компонент кожної національної культури, неповторної і специфічної, яка тим чи тим способом відображається в ній. Мова – скарбниця народного життя, його історії, його здобутків, злетів і падінь. У ній закодовано спосіб думання народу, спосіб осягнення ним явищ довкілля, спосіб презентації знань про світ. Пізнавати специфіку культури певного народу означає пізнавати скарбницю його духу, розуміти його психологію та філософію. Однак наш аналіз засвідчує ще недостатню вивченість цього питання в лінгводидактичній літературі.

Мета цієї статті – окреслити вузлові моменти дидактичної моделі розвитку соціокультурної компетентності засобами навчальної дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом» (підходи, принципи, форми) та продемонструвати взірець їхньої взаємодії на матеріалі конкретного практичного заняття.

Виклад основного матеріалу. Пошук ефективних навчально-методичних моделей соціокультурного значення спонукав учених до думки, що в соціокультурній методиці навчання української мови мають урахуватися такі аспекти й такі підходи: особистісно орієнтований, лінгво-

культурологічний, аксіологічний, текстоцентричний, герменевтичний, комунікативно-ситуативний, креативний.

Особистісно орієнтований підхід вимагає такої організації навчально-виховного процесу, коли найповніше враховано орієнтацію на індивідуальні запити, потреби, можливості, здібності суб'єктів навчальної діяльності, на створення комфортних умов для їхнього успішного саморозвитку, самовдосконалення й самореалізації. Зазначене вимагає розроблення для кожного студента індивідуальної траєкторії навчання, забезпечення можливостей реалізувати себе в різних видах діяльності, розвивати власні духовні й інтелектуальні якості, формувати індивідуальне сприйняття світу тощо.

Лінгвокультурологічний підхід у навчанні рідної мови ґрунтується на її зв'язку з національною і загальнолюдською культурами. Викладач має бути повсякчас зорієнтований, з одного боку, на збагачення знань студентів про знакові постаті і явища української та вселюдської культури, про специфічність їхнього внеску у її скарбницю, а з другого, – на вироблення навичок умілого спілкування в різних життєвих ситуаціях, щоб у подальшому ефективно навчати цього своїх учнів.

Аксіологічний підхід спонукає розглядати соціокультурну компетентність майбутніх фахівців початкової школи як систему цінностей – смисложиттєвих (уявлення про добро, зло, щастя, мету і сенс життя); б) вітальних (цінності життя, здоров'я, особистої безпеки, добробуту, сім'ї); в) суспільного визнання і покликання (любов до праці, соціальне становище, служіння людям); г) міжособистісного спілкування (чесність, порядність, щедрість, безкорисливість, доброзичливість); д) демократичних (свобода совісті, політичного вибору, національний суверенітет, плюралізм); е) партикулярних (вірність «малій» батьківщині, сім'ї, віра в Бога). Особливості ціннісних орієнтацій майбутніх учителів початкових класів важливо відстежувати на лекціях і практичних заняттях й ураховувати в навчально-мовленневих ситуаціях сприйняття відображеної в дидактичних матеріалах картини світу й інтерпретації понять із сфери моралі та культури, а також за розроблення завдань комунікативно-ситуативного характеру [6, 6–14].

Текстоцентричний підхід реалізується через використання в освітньому процесі з сучасної української мови з практикумом текстів на різних носіях, різних стилів і жанрів як основного засобу навчання мови. По-перше, тому, що текст найповніше інформує про специфіку тієї чи тієї мовної одиниці, найповніше розкриває її функції в системі мови й мовлення. По-друге, текст втілює культуру в собі, він є універсальним засобом акумуляції людського досвіду й містить інформацію, що відо-

бражає соціокультурну специфіку відповідної мовної спільноти, презентує різноманітні моделі мовленнєвої поведінки.

У сучасній науковій літературі *герменевтичний* підхід розглядають як такий, що спрямований на суб'єкта в пізнанні, на створення в нього особистісних смислів, формування необхідних компетентностей. Дослідники виділяють три ціннісні настанови щодо застосування герменевтичного підходу в навчальному процесі: спільну творчу діяльність; діалогічне спілкування; навчальну гру [7, 2].

Комунікативно-ситуативний підхід забезпечує засвоєння мови в її комунікативній функції. Його реалізація передбачає залучення студентів до різноманітних видів діяльності, насамперед мовленнєвої, специфічність якої вчені окреслюють спрямованістю на формування і формулювання думки. У результаті відбувається виховання мовної особистості, здатної успішно послуговуватися словом відповідно до ситуації й потреб спілкування та з урахуванням особистісних характеристик його учасників.

Креативний підхід до навчання мови передбачає щонайповніше використання можливостей навчального предмета «Сучасна українська мова з практикумом» для розвитку творчих здібностей майбутнього вчителя. Передусім через використанні на занятті завдань на взірць: продовж текст; переконай співрозмовника в тому, що...; добери заголовок до тексту; наведи прислів'я, які відображають основну думку тексту; як би ти діяв / діяла у зображених у тексті умовах?; як треба змінити текст, щоб він сприймався як публіцистичний (науковий, художній)?; запропонуй ці зміни; адаптує текст до умов розмовного мовлення тощо.

Для забезпечення успішності процесу соціокультурного розвитку майбутнього вчителя початкової школи принципово важливо враховувати принципи навчання, тобто «провідні концептуальні положення, що визначають зміст, організаційні форми та методи навчального процесу відповідно до його мети та закономірностей» [9, 31]. Це принцип комунікативної спрямованості процесу формування соціокультурної компетентності (передбачає опанування «студентами стратегій і тактик доцільного використання мови як засобу спілкування і спрямовує увагу на організацію цілеспрямованої практичної мовленнєвої діяльності майбутніх педагогів, багаторазового розв'язання ними комунікативних завдань» [8, 208–209], принцип інтерактивності (має за основу обмін інформацією, думками, оцінками тощо), дискурсивно-текстоцентричний (орієнтація на адресата, ситуацію спілкування тощо), діалогізації навчання (передбачає обмін смисловими позиціями-судженнями за досягнення тих чи тих соціокультурних відомостей), креативності (обгрунто-

вує необхідність формування здібності приймати нестандартні рішення за вирішення соціокультурних проблем), проблемної ситуативності (уможливорює використання в навчальному процесі з мови ситуацій, спрямованих на розв'язання соціокультурних завдань), професійно-особистісного розвитку (націлює на необхідність саморозвитку впродовж всього життя), рефлексивної активності (забезпечує розвиток здібності до самоаналізу, контролю, адекватної оцінки рівня власної соціокультурної компетентності),

Щодо форм удосконалення соціокультурної компетентності, то актуальним треба визнати поєднання, з одного боку, фронтальних, а з другого, – групових і індивідуальних за максимального використання можливостей двох останніх.

Продемонструємо взаємодію зазначених підходів, принципів, форм у процесі соціокультурного зростання студентів – майбутніх учителів початкових класів за вивчення теми «Поняття ускладненого речення. Однорідні члени речення». Відповідно до вимог текстоцентричного підходу та в згоді з принципом дискурсивно-текстоцентричності можна запропонувати за дидактичну основу її опанування текст «Молитви до мови» К. Мотрич:

Мово! З чорнозему, рясту, любистку, м'яти, евшан-зілля, з роси, дніпровської води, від зорі і місяця народжена!

Мово! Мудра Березине, що не давала позаснути земному вогнищу роду нашого і тримала народ на небесному Олімпі волелюбності, слави і гордого духу.

Мово! Велична молитва наша у своїй нероздільній трійці, що еси Ти і Бог-Любов, і Бог-Віра, і Бог-Надія. То ж стояла ти на чатах коло вівтаря нашого національного храму й не впускала туди злого духа виродження, злого духа скверноти, злого духа ганьби. І висвячувала душу козацького роду. І множила край веселий, святоруський і люд, хрещений талантами, невмирущим вогнем пісень, і наповнювала душі Божим сьйвом золотисто-небесним, бо то кольори духовності і Божого знамення

Мово моя! Дзвонкова кринице на середохресній дорозі нашої долі. Твої джерела б'ють десь від магми, тому й вогненна така. То ж зіплювала ти втомлених духом, давала силу, здоров'я, довгий вік і навіть безсмертя, що тили Тебе. І невмирущим ставали ті, що молилися на дароване Тобою Слово.

Стаю перед Тобою на коліна і за всіх благаю: прости нас, грішних, і повернися до нашої хати, звідки Тебе було вигнано, вернись до краю, де «чорніше чорної землі блукають люди». То чорнобильські лики чорнобильської України, покарані Всевишнім за безпам'ятство.

Прости! Воскресни! Повернися! Возродися! Забувай віщим і вічним Словом від лісів – до моря, від гір – до степів. Освіти від мороку і освяти святоруську землю. Русь-Україну возвелич! Порятуй народ її на віки!

Виходячи з лінгводидактичної настанови про три етапи використання тексту на заняттях із мови (передтекстовий, притекстовий, післятекстовий) уважаємо за доцільне запропонувати студентам такі групи завдань.

Передтекстовий етап:

1. Встановіть словотвірні зв'язки між словами:

1 група: *молити, молитва, молитися, мольба, молільник, молитовний*. Поясніть різницю у значеннях виділених слів.

2 група: *слово, ословити, словесний, словникар, словник, словесник*.

3 група: *рід, рідний, родина, ріднити, родич, родичатися;*

4 група: *вогонь, вогнище, вогнистий, вогнисто, вогняний, вогнений*.

2. Продовжте епітетний ряд та вкажіть, за якою ознакою феномена мови (характер вимови; правильність; багатство; психічний стан мовця) його сформовано:

1 група: *багата, велична ...*

2 група: *батьора, жартівлива ...*

3 група: *благозвучна, дзвінка ...*

4 група: *бездоганна, зрозуміла ...*

Притекстовий етап:

1. Прочитайте текст. Визначте, до якого стилю він належить. Які характерні мовно-стилістичні звороти допомогли вам це визначити?

2. Виділіть речення а) з однорідними додатками; б) однорідними присудками; в) з однорідними означеннями.

3. Відшукайте випадки іншого характеру ускладнення речень.

4. З'ясуйте, якими за будовою є речення останнього абзацу. Чи можна об'єднати їх в одне речення? Чи доречною є ця заміна? Свою думку обґрунтуйте.

5. Зверніть увагу на заголовок тексту. Чи доречний він? Відшукайте елементи, які ріднять цей текст із молитвою.

Післятекстовий етап.

Робота в групах. Завдання: на основі опрацьованого тексту скласти колективно текст-міркування. Дати йому заголовок.

Оскільки завдання ефективного соціокультурного розвитку особистості сучасного студента вимагає використання на кожному занятті тематично однорідного дидактичного матеріалу, то на цьому ж занятті можна скористатися близьким за змістом текстом, але іншого функ-

ціонального стилю – наукового. Наприклад, фрагментом із монографії П. Півторака «Українці. Звідки ми і наша мова?»

Мова – це невід’ємна ознака етносу. Установлення науковими методами віку етносу передбачає необхідність довести неперервність його життя від припущеного часу його виникнення. Саме неперервність етнокультурного розвитку а не певний постійний набір етномовних ознак є визначальним елементом для будь-якого етносу. Неперервність культурно-історичного розвитку суспільства на території сучасної України з деякою гіпотетичністю простежується від середини II тис. до н.е. На найдавніших східнослов’янських територіях між київською Наддніпряниною Східними Карпатами Прип’яттю та зоною степів серед корінного слов’янського населення протягом віків формувалися етнографічні й мовні особливості сучасної України. Історія цього населення відзначається спадкоємністю наступністю відсутністю будь-яких глобальних природничих чи суспільних катаклізмів. Тож ніщо не могло зруйнувати безперервний історичний ланцюг етномовного й культурного розвитку. При цьому наші далекі предки збагачувалися досягненнями сусідніх неслов’янських племен зокрема засвоїли культуру трипільців. Пізніше далекі предки антів у складі Скіфської федерації (VI–III ст. до н.е.) зазнали відчутного впливу з боку іраномовних скіфських племен. Скіфські особливості глибоко проникали в матеріальну й духовну культури наддніпрянських слов’ян в ідеологію релігійну та соціальну сфери в ремесло фольклор і мистецтво а частково і в мову.

Взірці завдань.

Передтекстовий етап.

1. Семантизація слів: *етнос, слов’яни, трипільці, анти, скіфи.*

2. Розподіліть наведені слова на 2 групи за орфографічною ознакою.

Назвіть її і поясніть.

Суспільство, Україна, територія, Наддніпрянина, степ, Прип’ять, предки, Східні Карпати.

3. Поясніть відмінність у написанні наведених словосполук: *скіфські племена і Скіфська федерація.*

Притекстовий етап.

1. До якого стилю належить цей текст? Які його ознаки допомогли вам це встановити?

2. Поділіть текст на абзаци. Чим зумовлений ваш вибір? Доберіть до тексту заголовки.

3. Відшукуйте речення з однорідними членами речення. Поясніть, як вони пов’язані. Вставте пропущені розділові знаки. Обґрунтуйте їх.

4. Чи є в тексті однорідні й неоднорідні означення? Назвіть їх. Поясність відмінність.

Післятекстовий етап.

Робота в парах:

1) переконайте свого товариша / товаришку у слушності тези: *Мова – це невід’ємна ознака етносу*;

2) створіть **сенкан** до слова «мова».

(нагадаємо: сенкан (від фр. *cinquains* ‘п’ять’) – вірш із 5 рядків, який має таку структуру:

1 – одне слово (тема) (іменник);

2 – два слова означення теми (прикметники);

3 – три (дієслова) (до теми);

4 – речення з чотирьох слів (відношення до теми);

5 – (синонім до теми).

Апробація цих матеріалів у навчальному процесі з сучасної української мови з практикумом показала, що вони сприяють глибшому засвоєнню теоретичних відомостей із цієї теми, збагаченню соціокультурної компетентності студентів, формуванню їхніх моральних переконань завдяки активізації інтелектуальної й емоційної сфер.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Усе наведене дає підстави до висновку, що соціокультурна компетентність – це не тільки поінформованість про наявність зв’язку між мовою, з одного боку, та суспільством і культурою, з другого, не лише наявність сукупності знань про національно-культурні особливості свого народу чи інших народів, про норми мовленнєвої й немовленнєвої поведінки в тих чи тих ситуаціях, а це ще й бажання та готовність застосовувати ці знання й уміння в повсякденному житті, діяти й взаємодіяти з іншими відповідно до встановлених особливостей і норм. Тож перспективним вважаємо розроблення таких компонентів дидактичної моделі формування соціокультурної компетентності, як педагогічні умови та критерії й рівні її сформованості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вторнікова Ю. С. Модель формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів [Електронний ресурс] / Ю. С. Вторнікова. – Режим доступу : http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=1317.

2. Дідур Н. А. Сутність соціокультурної компетентності майбутніх учителів початкової школи у контексті компетентнісного підходу / Н. А. Дідур // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. пр. – 2016. – Вип. 55. – С. 75–80.

3. Закір'янова І. А. Формування соціокультурної компетентності у майбутніх вчителів іноземної мови в процесі професійної підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04. – «Теорія і методика професійної освіти» / І. А. Закір'янова. – К., 2006. – 22 с.

4. Матвієнко О. В., Дідур Н. А. Тенденції модернізації соціокультурної підготовки майбутніх учителів початкової школи [Електронний ресурс] / О. В. Матвієнко, Н. А. Дідур // Innovative processes in education : Collective monograph. – АМЕЕТ Sp. z o. o., Lodz, Poland, 2017. – Р. 103–116. – Режим доступу : <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/12975>.

5. Когут І. В. Формування професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутнього вчителя : дис. ... наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 [Електронний ресурс] / Когут Ірина Вікторівна. – Полтава, 2015 – 250 с. – Режим доступу : http://npnu.edu.ua/ua/text/disert/dysertatsiia_kohut.pdf.

6. Кучерук О. А. Соціокультурний підхід до формування україномовної особистості учня основної школи [Електронний ресурс] / О. А. Кучерук // Методичний пошук : Викладацько-студентські наукові роботи з питань методики викладання мови і літератури. – Житомир : Вид-во : ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – Випуск дванадцятий. Частина І. – С. 6–14. – Режим пошуку : <http://eprints.zu.edu.ua/13820/1/кучерук.pdf>.

7. Кучерук О. Соціокультурний розвиток учнів як лінгвометодична проблема / О. Кучерук // Українська мова і література в школі. – 2014. – № 2 (112). – С. 2–7.

8. Оліяр М.П. Теоретико-методичні засади формування комунікативно-стратегічної компетентності майбутніх учителів початкових класів : дис. ... наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.02; 13.00.04 / Оліяр Марія Петрівна. – Одеса, 2016. – 551 с.

9. Практикум з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі : Навч. посібник / О. Горошкіна, С. Караман, З. Бакум, О. Караман, О. Копусь / за ред. О. Горошкіної та С. Карамана. – 2015. – 250 с.

10. Сафонова В.В. Социокультурный подход к обучению иностранным языкам. – М. : Высшая школа ; Амскорт интернэшнл, 1991. – 130 с.

11. Структура соціокультурної компетентності майбутніх учителів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mysy.ucoz.ua/publ/struktura_sociokulturnoji_kompetentnosti_majbutnix_uchiteliv/1-1-0-36.

12. Топчій Л. С. Формування україномовної соціокультурної компетентності: теоретичні і практичні аспекти / Л. С. Топчій // Молодий вчений. – 2014. – № 7 (10). – С. 170–173.

13. Фоменко Т. М. Визначення поняття «соціокультурна компетентність у сучасній парадигмі вищої школи» / Т. М. Фоменко // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. Випуск 42. – 2014. – С. 149-156.

14. Хижняк І. А. Лінгводидактична підготовка вчителя початкових класів у руслі соціокультурних тенденцій сучасності / І. А. Хижняк // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2014, № 3 (37) С. 421-430. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2014_3_54].

15. Ek Jan van. Sociocultural Conference. – Vantage Level, Council for Cultural Cooperation. Education Committee / Jan van Ek, John L. M. Trim. – 1996

REFERENCES

1. Vtornikova, Yu. S. Model formuvannya profesiino-komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv [Model of formation of professional-communicative competence of future primary school teachers] Retrieved from http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=1317. [in Ukrainian]
2. Didur, N. A. (2016). Sutnist sotsiokulturnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly u konteksti kompetentnisnoho pidkhodu [Essence of Sociocultural Competence of Future Primary School Teachers in the Context of Competency Approach]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriya 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy : zb. nauk. pr. – Scientific Journal of Dragomanov National Pedagogical University. Series 5. Pedagogical sciences: realities and prospects: Sb. sciences works*, 55, 75-80. [in Ukrainian]
3. Zakirianova, I.A. (2006). Formuvannya sotsiokulturnoi kompetentnosti u maibutnikh vchyteliv inozemnoi movy v protsesi profesiinoi pidhotovky [Formation of sociocultural competence of future foreign language teachers in the process of professional training]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian]
4. Matvienko, O. V. & Didur, N. A. (2017). Tendentsii modernizatsii sotsiokulturnoi pihotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly [Trends in modernization of sociocultural preparation of future primary school teachers]. *Innovative processes in education : Collective monograph*. Lodz, Poland: AMEET Sp. z o. o. Retrieved from <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/12975>. [in Ukrainian]
5. Kohut, I.V. (2015). Formuvannya profesiino-pedahohichnoi komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia [Formation of professional-pedagogical communicative competence of the future teacher]. Poltava. *Candidate's thesis*. Retrieved from http://pnpu.edu.ua/ua/text/disert/dysertatsiia_kohut.pdf. [in Ukrainian]
6. Kucheruk, O. A. (2014). Sotsiokulturnyi pidkhid do formuvannya ukrainomovnoi osobystosti uchnia osnovnoi shkoly [Socio-cultural approach to the formation of the Ukrainian-speaking personality of the basic school pupil]. *Metodychnyi poshuk : Vykladatsko-studentski naukovi roboty z pytan metodyky vykladannia movy i literatury – Methodical search: Teaching and student's scientific work on the methods of teaching language and literature*. – Zhytomyr publisher: ZHDU named after. I. Franco. - Issue twelfth. Part I. 6-14. Retrieved from <http://eprints.zu.edu.ua/13820/1/kucheruk.pdf>.
7. Kucheruk, O. (2014). Sotsiokulturnyi rozvytok uchniv yak lnhvometodychna problema [Socio-cultural development of students as a lingvo-methodical problem]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli – Ukrainian language and literature at school*, 2 (112), 2-7. [in Ukrainian]
8. Oliiar, M. P. (2016). Teoretyko-metodychni zasady formuvannya komunikatyvno-stratehichnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv [Theoretical and methodical principles of formation of communicative and strategic competence of future primary school teachers]. *Doctor's thesis*. Odesa. [in Ukrainian]

9. Horoshkina, O. & Karaman, S. (Eds.) (2015) *Praktykum z metodyky navchannia movoznavchlykh dystsyplin u vyshchii shkoli : Navch. Posibnyk [Practical work on the methodology of teaching linguistic disciplines in high school: Teaching. manual]* [in Ukrainian]

10. Safonova, V.V. (1991). *Sotsiokulturnyy podkhod k obucheniyu inostrannym yazykam [Socio-cultural approach to teaching foreign languages]*. Moscow : Vysshaya shkola ; Amskort interneshnl [in Russian]

11. *Struktura sotsiokulturnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv [Structure of Sociocultural Competence of Future Teachers]*. Retrieved from http://mysy.ucoz.ua/publ/struktura_sociokulturnoji_ompetentnosti_majbutnikh_uchiteliv/1-1-0-36 [in Ukrainian]

12. Topchii, L.S. (2014). Formuvannia ukrainomovnoi sotsiokulturnoi kompetentnosti : teoretychni i praktychni aspekty [Formation of Ukrainian-speaking Socio-Cultural Competence: Theoretical and Practical Aspects]. *Molodyi vchenyi. – Young Scientist*, 7 (10), 170-173 [in Ukrainian]

13. Fomenko, T.M. (2014). Vyznachennia poniattia «sotsiokulturna kompetentnist u suchasniy paradyhmi vyshchoi shkoly [Definition of the concept of «sociocultural competence in the modern paradigm of high school]. *Zasoby navchalnoi ta naukovo-doslidnoi roboty. – Means of educational and research work*, 42, 149-156 [in Ukrainian]

14. Khyzhniak, I.A. (2014). Linhvodydaktychna pidhotovka vchytelia pochatkovykh klasiv u rusli sotsiokulturnykh tendentsii suchasnosti [Lingvodidactical preparation of primary school teacher in the context of present sociocultural tendencies]. *Pedahohichni nauky : teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 3 (37), 421-430. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2014_3_54 [in Ukrainian]

15. Ek, van J. (1996). *Sociocultural Conference*. Vantage Level, Council for Cultural Cooperation. Education Committee

Стаття надійшла до редколегії 19.09.2017 р.